

אור ההליכות

השבת ואמונת הבריאה | מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

אע"פ שהשבת מבחינה הלכתית נדחית מפני פיקוח נפש, כשאר מצוות התורה, בניגוד לעבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים שאינן נדחות מפני פיקוח נפש, בכל זאת מבחינה אמונית האזהרה על שמירתה היא חמורה כמו האזהרה על עבודה זרה. בהקשר לעניין זה, דברי הרמב"ם אומרים דרשני - מצד אחד הוא פסק (שבת ב"א): "דחיה היא שבת, אצל סכנת נפשות כשאר כל המצוות", ומצד אחר הוא פסק (שם ל"טו): "השבת ועבודה זרה, כל אחת מהן שקולה כנגד שאר כל מצוות התורה". יתירה מזו, הרמב"ם דאג לחדד את ההבדל ההלכתי בין השבת לבין שאר המצוות כך ש"כל העובר על שאר המצוות הוא בכלל רשעי ישראל" (שם) כלומר הוא יהודי רשע, לעומת "המחלל שבת בפרהסיא, הרי הוא כעובד עבודה זרה, ושניהם כגויים לכל דבריהם" (שם) כלומר יינו יין נסך (חובל ומזיק וז,ו), שחיתו נבילה (שחיטה דיד, גטו אינו גט אם כותב גטו או ממנה שליח לכך (גירושין ג"טו), אין לענות על ברכתו אמן' ואינו מוציא ידי חובת הברכה לשומע ממנו. אף יש שדינו חמור מדין הגוי, "ישראל שהוא עובד עבודה זרה או מחלל שבת בפרהסיא, אין מקבלין ממנו קרבן כלל, אפילו עולה שמקבלין מן הגוי אין מקבלין אותה מן המשומד הזה" (מעשה הקרבנות ג,ד).

כל התורה בהחלט".
אם לא מאמינים בחידוש העולם וחושבים שהעולם פועל רק מכוח חוקי טבע בלי רצון אלוהי, ואם חושבים שגם האדם, שהינו חלק מן הבריאה, הוא מתוכנת ואין לו בחירה חופשית, הרי שאין מקום לצוות אדם מתוכנת כפי שאין מצווים לא להרים ולא לצמצים ולא לבעלי חיים, ואין מקום לשכר ועונש ואין מקום לנסים. ובכלל אין ייחוד לאדם, "נמשל כבהמות נדמו", אין לו ייעוד, וסופו הוא במיתתו כי אין עולם הבא, והיי האדם עלי אדמות הם הבל וחסרי תוכן ומשמעות אבל "עם הדעה בחידוש העולם יהיו כל הנסים אפשריים ותהיה התורה אפשרית" (מו"נ ב"ה). יש לציין בנוסף שהרמב"ם כתב דברים ברורים יותר כמו"ל (ב"ל) לפיהם לא בכדי הציוו על השבת הוא דיבר שלישי בעשרת הדיברות, אחרי הדיבר על מציאות ה' ועל ייחודו (כולל הדיבר שלא להישבע בשם אלוהים אחרים כי גם דיבר זה קשור לדיבר על ייחוד ה') משום ששמירת השבת ע"י הכלל היא פרסום על קדושת השבת וחידוש העולם כלומר שה' ברא עולמו בששת ימים, וביום השביעי שבת ומשגיח בעולמו, ולכן הוא ריחם על אבותינו והוציאם מצרים. משום כך איסור השבת הוא חמור ועונשו שקילה, ולכן המחלל שבת בפרהסיא הוא כעובד עבודה זרה, כאילו הוא מכריז לרבים ואומר שאין בורא לעולם ואין השגחה ואין מצווה ואין דין ואין דיין, ואם כן הוא כגוי לכל דבר. אליבא דאמת, די להתבונן בבריאה ולדעת שכולה נבראה בחכמה, כל נברא ונברא הוא בריאה מופלאה. הקשר בין הנבראים, היחס ביניהם והכשחות קיומם, כל אלה מעוררים השתאות והתפעלות כך שהמתבונן בבריאה מגיע למסקנה האמונית - יש בורא לבריאה ומשגיח עליה, בחכמה, בחן, בחסד וברחמים.

עלנו להבין מדוע המחלל שבת הוא כעובד עבודה זרה ושניהם כגויים לכל דבריהם? התשובה לכך מצויה בדברי ה': "אות היא (=השבת) לעולם, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, וביום השביעי שבת וינפשו". כלומר ה' ברא את העולם בששת ימי בראשית, ומן היום השביעי ה' שבת ממעשי הבריאה. פירוש הדיברים שהעולם מתנהל אחרי ששת ימי בראשית לפי כוחות הטבע שה' הטביע בו, ואפילו הנסים גורה חכמתו יתברך אחרית מראשית (רד"ק על בראשית ב"א). אולם חייבים להאמין, לידע ולהודיע שה' ברא את עולמו אחר ההעדר המוחלט, לא היה חומר קדמון והעולם לא נאצל מעצם מציאות ה', אלא ה' ברצונו ובחכמתו ברא את עולמו. ה' אחז שהוא ורצונו וחכמתו הם היינו הך, אחדות צרופה ובלתי גשמית לחלוטין. הואיל וה' ברא את העולם ברצונו, הוא משגיח עליו, ויש דין ויש דיין. לא כסוברים שהעולם הוא התפתחות טבעית מאליה, ושאין ארון לעולם, ולא כאותם הסוברים שיש ארון לעולם, אך אינו משגיח על עולמו אלא עולם כמנהגו נוהג, השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, ולית דין ולית דיין.

עתה בנין מדוע השבת החמורה ביותר נדחית למען הצלת החיים. חז"ל אמרו שיש לחלל על החולה המסוכן שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, ואליבא דאמת מחללים עליו שבת גם אם יהיה רק לשעה ולא יספיק לשמור שבתות הרבה. כמו כן יש באמירה זו מעין "הפרתה היא קיומה", אבל דומה כי ניתן לומר שמאחר והשבת היא המזכירה לנו שנבראנו בצלם אלוהים, ושניתנה לנו בחירה חופשית וניתנה לנו תורה שתאיר דרכנו, ומאחר שיש לנו ייחוד ויש לנו ייעוד, חיי האמת והנצח בעולם הבא, הרי שיש לחלל את השבת הקדושה למען החיים שהם קדושים, גם לחיי שעה, כי יש קונה עולמו (=עולם הבא) בשעה אחת, ויש לאדם אתגר לזכך נפשו ולזכות בחיי העולם הבא. הרי שיש קשר ענייני מהותי בדרשה זו בין חילול שבת למען הצלת החיים לבין המשמעות של "כדי שישמור שבתות הרבה" ויהיה בן העולם הבא שזהו ייעודו.

לכן ה' ציווה את בני עמנו לשבות ממלאכה ביום השביעי, בכל יום שביעי, זכר למעשה בראשית. ההיינו כדי לידע ולהודיע שיש בורא לעולם שבראו ברצונו ומשגיח עליו, ויש דין ויש דיין. לפיכך המחלל שבת מות יומת ודינו בסקילה אם חילל השבת בעדים והתראה, ואם חילל כמויד ובלתי התראה נפשו תיכרת לעולמים, כי הוא מתכחש לאמונה היהודית הו שהיא הסוד והיא היסוד לייחוד האדם וייעודו, לייחוד עמנו כעם ה' ולייעודו, "לחכן עולם במלכות שדי". משום כך כתב הרמב"ם (מורה נבוכים ג,ג) שמלבד ערך המנוחה שיש בשבת, יש בשמירתה "השרשת ההשקפה רבת הערך מאוד לדורות, והיא הדעה בחידוש העולם", וכתב הגר"ם קאפח (שם, הערה 1) "כי אי האמונה בחידוש העולם סכנתה מרובה, כי היא כפירה בתורה ויציאה מכלל הדת היהודית", והוא שאב דבריו מדרבי הרמב"ם עצמו כמו"ל (ב"ב) שם כתב דברים ברורים: "כי הדעה בחידוש העולם היא יסוד

הראינו לדעת שהשבת והאמונה בה' כרוכות זו בזו - השבת נועדה לכך שידעו הכול כי יש בורא לבריאה, יש משגיח בעולמו הוא ה' אחד, יש דין ויש דיין, יש שכר ויש עונש, יש טבע ויש נסים, ושיזכרו כי האדם נברא בצלם אלוהים, יש לו בחירה וניתנה לו תורה, וייעודו שיהיה בן העולם הבא ויתענג מידיעת ה'. כך יוצא שהשבת ניתנה רק לישראל כי הם נתקדשו ע"י התורה בכלל וע"י השבת בפרט, כדי לפרסם קדושת ה' יתברך בעולם, וכן שיש לאדם תכלית שיוזכר את נפשו, ויזכה לחיי העולם האמת והנצח, והוא העונג האמתי שצפון ליראה ה' ולאהבהו שמו.

המרכז העולמי למשפט התורה

בית הדין לדיני ממונות

ארגון "אשת חי"ל"

כולל להכשרת דיינים

שבתות עיון | ירחי כלה וישיבות ר"ח

הוצאת ספרים מכון משה

אתר "נצח ישראל" www.net-sah.org

היטיבה ה' לטובים העלון מוקדש באהבה והערצה לכל הידידים היקרים שתתנו ביד רחבה להמשך פעילות העמותה בנשיאותו של מו"ר הרה"ג רצון ערוסי הי"ו

גבולות וסמכות הורית - חלק ד: כיצד מגיבים נוהגים עוברים את הגבול

עלינו להקפיד שיהיה קשר בין המעשה לבין העונש, שכן מטרתנו להביא לידי שינוי בעתיד ולא "לסגור חשבון" עם הילד, וכן שתהיה הלימה בין העונש הניתן לבין ה"עבירה". לכל מעשה יהיה מחיר המותאם לו ואין לבזבז "תותחים כבדים" על מעשים רגילים. בשעת גביית המחיר יש להסביר בקצרה מדוע הגבנו כך על מנת למעט בהתנגדות. בזמן מאוחר יותר ניתן, ואף ראוי, להרחיב בסיבת הדבר.

אין להגדיר מראש את המחיר. כשמגדירים מראש את המחיר הדבר מכניס את הילד לשיקולי כדאיות ומזיז הצידה את חשיבות הגבול, ובנוסף הוא לא מאפשר לנו מרחב תמרון בתגובה שלנו כאשר שיקולים נוספים צצים או כאשר המציאות משתנה. לפעמים קבלת עונש מנקה את המצפון, ואז הוא מפספס את מטרתו. לכן יש ללוות את הענישה בשיחה כאשר ישנו פנאי לכך (לא בהכרח סמוך לשעת המעשה).

כל האמור לעיל הוא לגבי מצבי שגרה, בהם ישנו צורך ואף חובה להקפיד על כללים ועל שמירת הגבול. אך במצבים קיצוניים של סכנה ממשית ומיידית יש לעצור מיד את אפשרות הפגיעה, גם אם לא נכון לנהוג באותו אופן במצבי שגרה.

למותר לציין, שגם בשעה שאנו מגיבים על כך שהילד עובר את הגבול עליו להרגיש שאנו אוהבים אותו ללא שום תלות במעשיו, כפי שביארנו בהרחבה לגבי אהבת ילדים.

לסיום סדרת מאמרים זו, נוסף כי אנו רגילים להתייחס ליציאה מהגבול. כדאי מידי פעם לתת התייחסות חיובית למי שמקפיד להישאר בתוך הגבול, לא כתמורה או כגמול אלא כאות הערכה וכדבר מתבקש. את המסר שיעלה מצורת הערכה כזו מצד ההורים הילד כבר יבין לבד.

במאמרים הקודמים הסברנו שהגבולות חשובים עבור ילדינו, ושיש צורך לרתום אותם לעמוד בהם מתוך הזדהות ושייכות למה שאנו אומרים ולא מתוך חשש מה יקרה אם יעברו על דברינו.

באופן כללי יש להקפיד על מינימום הגבולות ומקסימום חופש. כלומר הגבולות צריכים להיות מועטים וממוקדים, ובתוכם יש לתת מקום לילד להתנהל כפי רצונו. הגבולות צריכים להיות ברורים וידועים, ולפני שאנו מציבים אותם עלינו לוודא שהם אכן מותאמים לילד, לגילו וליכולותיו. אין להתחנן אליו שיעמוד בכללים. שמירה על הגבולות היא אינטרס שלו.

אם הצבנו גבול והוא נחצה - עלינו להגיב, אחרת הגבול יאבד את משמעותו, וגרוע מכך, מציב הגבול יאבד את כוחו.

לעיתים ניתן לשנות גבול עם הנמקה, אך לא לעיתים תכופות כיוון שהדבר יוצר זלזול בגבולות ובנחיצותם.

מטבע העולם, כשלאדם מוצב גבול הוא מנסה לחצות אותו. אך מכיוון שהגבול הוא לטובת הילד ומטרתו לשמור עליו, יש מחיר לחצייתו. המחיר אינו בהכרח ענישה. את המחיר יש לדרוש מתוך התבוננות ולא מתוך התרגשות או כעס, הן בזמן הגדרתו והן בשעת נתינתו, אך תמיד יהיה מחיר, תגובה כלשהי מצידינו. ילדינו בודקים אותנו תדיר, כשהם מזהים עקביות הם נזהרים מלחצות את הגבול, וברגע שהם מזהים חולשה וחוסר עקביות, הם "רוכבים" עליה, והגבול מתמוסס. דוגמה נפוצה לכך היא נסיעה לחופשה משפחתית שבה הילדים רבים באוטו ואז אחד ההורים מאיים שאם המריכות ימשכו החופשה תבוטל והם יחזרו הביתה. ברגע שיוצאת מפיו האזהרה ההורה מקווה בסתר ליבו שלא יבדקו אם יעמוד בדיבורו, והילדים מחליטים לנסות ולבדוק מה יקרה. מכיוון שההורה לא באמת רוצה לבטל את החופשה הוא עלול למצוא את עצמו מתחנן לילדיו שיפסיקו או רק יבקשו סליחה אחד מהשני על מנת שיוכלו להמשיך בנסיעה.

לא תמיד התגובה חייבת להיות מיידית. לעיתים, לאור הנסיבות, עלינו לשקול להתייחס למעבר על גבול רק לאחר זמן, כדוגמת דברי חז"ל (אבות פרק ד): "אל תרצה את חברך בשעת כעסו". כששוקלים עיכוב בעיתוי התגובה יש לשקול גם תועלת והנזק שבשיהוי לעומת תגובה מיידית.

מבוסס על הפרק: "גבולות וסמכות הורית" מתוך הספר "יסודות החינוך".
יונתן לוי, מחבר הספרים: "יסודות החינוך" - הדרכות חינוכיות להורים, ו"מתגברים בקדושה" - הדרכות מעצימות לנער המתבגר.

050-9391244
yonaam@gmail.com

הקבלת פני הרב

ישיבה בסוכה ארעית שאינה ראויה לשינה, סיכוך בלייסטים שאין בהם רוחב ארבעה טפחים, היאך הגיעו השומרונים שפרשו מעם ישראל לסכך בפירות, ועוד מגוון נושאים.
בפתיחת הכנס הציג המנחה, הרב איתמר כהן, את התוכניות של מכון משה להוציא לאור ספרים הכוללים את הוראותיו של הרב רצון ערוסי שהורה לשואלים בשיעוריו ובתשובותיו, כגון "רצון יראוי הלכות קרית שמע ותפילה", "רצון יראוי הלכות שבת" ועוד. יזכנו ה' שהקבלת פני הרב במועד הבא תהיה בבית הליכות עם ישראל.

כמידי שנה הליכות עם ישראל מקיימת הקבלת פני רב בחול המועד למו"ר הרב רצון ערוסי שליט"א.
התכנסנו ברוב עם בבית הכנסת "שיבת ציון" בקרית אונו ביום רביעי, א' חול המועד סוכות תש"ג.
הרב לימד את הנושא: מצוות הקהל - מטרת המצווה, מקורותיה ודרך קיום המצווה.
בסיום השיעור צעירי הצאן שאלו שאלות והרב השיב בנועם ובסבלנות תשובות לשואלים במגוון נושאים אקטואליים, כגון הלכות צליית הכבד בגריל נינג'ה, דיני אבל בשמחת תורה, דיני

בית הדין לדיני ממונות בראשותו של הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל.
קורא לציבור הרחב להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.
יש אפשרות לערעור לפני הרבב נוסף.
לפרטים יש לפנות אל מזכיר ביה"ד בכתב לבקשת בורות, בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים.
בדואר אלקטרוני: bdmamonot@gmail.com
בפקס: 551119-5353
או לכתובת בית הדין לדיני ממונות: ת"ד 911 קריית אונו 55100

ש. ביישוב שלי צומחים עצי אלון ויש עליהם עפצים מה דינם בשמיטה? האם הם חייבים בביעור ומתי? מה הדין דיו שמכנינים מהם גם אותו צריך לבער?

מה דינם לגבי סחורה? ת. מאחר ואינם למאכל, אין להם דין ביעור, או קדושת שביעית.

יש לי ספק, אם הם בכלל הצובעין שנתרבו לעניין קדושת שביעית, כי לענ"ד עפצי האלון אינם משמשים לצבע, אלא אם כן בהרתחתם במים משמשים הם לדיו.

ש. שכן שלי בנה בית עם חלון נגדי וקצת למעלה אז יש לו נוף נהדר לראות לתוך הבית שלי, כשהוא בנה את הבית ביקשתי ממנו לא לבנות אותו ככה אבל הבנאי הבטיח לי שהוא ישים כיסוי על החלון עכשיו מי שקנה את הדירה הזאת מסרב לשים את הכיסוי, אני יכול להכריח אותו? ואפילו ליד החלון שלו אני לא אכריח אותו אבל יש לו גם מרפסת שמצד הוא יכול להסתכל בה ויש לו צל מובנה שהוא יכול בקלות להתגלגל למטה וזה לא יחסום לו שום נוף כי הוא בתוכו הצד וזה לא יחשיך את ביתו, האם אני יכול להכריח אותו להפשיל את הצל שלו?

ת. א. אם עשית הסכם כתוב עם שכנך הקודם, שהוא מתחייב להניח באותו חלון וילון, הסכם זה מחייב את הקונה. אבל אם לא עשית עמו הסכם כזה, רק הבטחה, אין הקונה חייב.

ב. ללא כל קשר, אם היה הסכם בינך לבין שכנך הקודם, אם תתבע את השכן השני, הקונה, לבי"ד לדיני ממונות, בטענה שיש לך ממנו היזק ראייה, ואם אותו שכן יסכים להתדיין בבי"ד לממונות, ביה"ד ישקול את אמיתות טענותיך ואפשר שיחייב אותו מכח הדין, להניח שם וילון.

ש. אם לא אמר "טל ומטר" בברכת השנים וחתם מה יעשה? מה הדין גם לגבי שאם שכח יאמר בשומע תפילה? מה יעשה אם שכח לומר בשני המצבים?

ת. אם חתם את הברכה מבלי שאמר ותן טל ומטר, יבקש ותן טל ומטר בברכת שומע תפילה. חתם שומע תפילה מבלי שביקש ותן טל ומטר יחזור לברכת ברכנו, ושם יבקש ותן טל ומטר, וימשיך יתר הברכות שאחריה, לפי הסדר עד סוף התפילה. היה וסיים את כל התפילה מבלי שביקש ותן טל ומטר, יחזור לראש התפילה ויתפלל בשנית, ויזהר שלא ישכח לבקש ותן טל ומטר בברכת ברכנו.

ש. לאור האיסור לאכול ולאפות לחם חלבי, מהו היחס לכובאנה חלבית?

ת. כובאנה חלבית אינה כמו לחם רגיל, והואיל ויש לה צורה מיוחדת, מותר.

ש. מה דין כלים שהיו במדיח כלים חלביים ובשרי ביחד בתכנית חום 80 מעלות?

ת. בדיעבד אין איסור. לכתחילה יש להיזהר שלא לעשות כן. רצוי להגעיל את אותם כלים.

ש. לגבי תוספי תזונה - מה הדין שלהם אם הם מדברים לא כשרים? האם מותר לאכול אותם? ואם זה קפסולות?

ת. בקפסולות - מותר. שלא בקפסולות חייבים לברר אם יש להם כשרות, ואם אין, אין לצרוך אותם, אלא אם יעטוף אותם בנייר דק ויבלע אותם.

ש. מהו המקור להלכה שאין חובה לאחים של הנפטר לומר קדיש על אחרות. אם יש בו לנפטר שיאמר קדיש?

אשמח אם הרב יוכל להתייחס לשאלה זו ויאיר את עינינו למקור ההלכה?

ת. לפי מנהג תימן הקדום, שהוא תואם את הרמב"ם והתלמוד, אין קדיש יתום אלא קדיש על לימוד תורה ועל רבנו, אלא שבתקופות מאוחרות, חדר לתימן המנהג שיתום אומר קדיש, אבל לא בדקדקנות שקיימת אצל העדות השונות. והמציינות שהתגבשה לאחרונה יתום או בן היתום, נכד, ואם אין, אז גם אח המנוח, אבל לא בהקפדה ובדקדקנות יתר.

ומה טוב ומה נעים, אם נשלב בין המנהג הקדום ובין המנהג המאוחר, שהיתום ישתדל להשתתף בשיעורי תורה, ויאמר קדיש דעתיד לחדתא עלמא, שהוא אצלנו היום מושאל ליתום, ויעלה בידו גם לימוד תורה שהוא זכות גדולה, וגם אמירת הקדיש, זאת מלבד אמירת קדיש לעתיד לחדתא בתפילות, אחרי אמירת חלקים שהם דברי משנה או ברייתא.

אור הבריאות - פרופ' חיים גמליאל

"ויין ישמח לבב אנוש" - עשרת הדיברות ליינ עתיר בריאות א

כלומר יין שנוצר מזני ענבים כהים ושאינו מכיל סוכר. מכאן שיינ חצי יבש, חצי מתוק או מתוק הינו נחות בערכו הרפואי מיינ יבש (יין שבו רמת הסוכר הינה פחותה מ- 0.5 אחוז). ביין שמכיל סוכר (חצי יבש, חצי מתוק), אפילו במידה מועטה, יש פחות פעילות ביולוגית של חומרי הרפואה מאחר והסוכר "מנטרל" חלק מהיכולת התפעולית של מולקולות הפוליפנולים ושאר חומרי הרפואה.

ג. האם גם יין בהיר/לבן עשיר בחומרי רפואה? - אכן, גם ביין לבן יש חומרי רפואה רבים, אך ככלל יין כהה עדיף יותר מיינ בהיר מאחר והוא מכיל את כל חומרי הרפואה שביינות הבהירים, ובנוסף להם גם חומרי רפואה רבים אחרים שאינם מצויים ביין לבן. צבע היין הסופי הינו גם מכלול הצבע של כל חומרי הרפואה של היין ולכן, תיאורטית, ככל שהיין כהה יותר הוא יכיל יותר חומרי רפואה, כמותית ואיכותית.

ד. מה עדיף - יין (חד) זני או יין מתערובת של זנים שונים? - בניגוד לדעתם ואנינותם של ייננים מומחים, מסיבות בריאות יש להעדיף יין שהוכן ממספר רב של זנים יחד. ההסבר הוא פשוט והגינני: ביין זני המופק בעיקר מזן אחד של ענבים, יש מקבץ מצומצם של חומרי רפואה, אופייני לזן הספציפי בו השתמשו להפקת היין (מרלו, קברנה, פטיט סירה, שיראז וכדומה). מאידך, כאשר היין מופק משלושה-ארבעה או יותר זני יין, הרי הוא מכיל את המקבץ המסכם של כל זני היין שהשתתפו בהפקה. יתרון בריאותי עצום, אבל גם יתרון כלכלי לא מבוטל - יינות רבי זנים כאלה הם זולים משמעותית מיינ (חד) זני מקביל.

שמענו וקיבלנו שיינ עשיר במרכיבי בריאות וכי רצוי לשתות יין מידי יום להגנה מפני מחלות לב וכלי דם, למניעת ניוון, הזדקנות ואפילו סרטן. נפרט כאן את עשרת הכללים החשובים ביותר לבחירת וצריכת היין הבריא ביותר

נקדים ונאמר שחלק מההנחיות להלן עשויות לנפץ מיתוסים שונים לגבי יין ואולי אף להכעיס יצרני יין, חובבי יין וצרכני יין, אך האמת המדעית עומדת לפני שיקולים גסטרונומיים, מה גם שעם הניפוץ של מיתוסים שונים, עדיין נוכל להנות מיינ איכותי וטעים לא פחות.

הדבר מקבל משמעות גדולה יותר כליל הסדר בו רבים מתלכטים איזה יין עדיף והאם לשאלת הבריאות של היין יש חשיבות בערב כזה? - התשובה היא חד משמעית - דווקא בערב כזה חשוב מאד לצרוך יין עתיר בריאות (לרוב גם טעים וארומטי ביותר!!!) ולא לצרוך יין שעלול לגרום לנזקים בלתי הפיכים. להלן כל הפרטים:

א. מדוע היין טוב לבריאות? - היין מכיל חומרי רפואה ונוגדי חימצון (פוליפנולים, פרואנתוציאנינים ורבים אחרים) מן השורה הראשונה. צריכה מתונה של יין, מידי יום, יכולה לתרום כמות משמעותית ביותר של חומרי הרפואה האלה ובהחלט למנוע מחלות ניווניות שונות כולל מניעת מחלות לב וכלי דם. כך גם צריכת יין כזה כליל הסדר ובשאר ימי החג, יכולה לתרום משמעותית לחיזוק מערכת החיסון, ולבריאות בכלל, בעיקר בתקופה כל כך טעונה כמו עידן הקורונה.

ב. באיזה יין מדובר? - מטעמי בריאות יש להעדיף יין כהה ויבש,

'לך לך מארצך' - מחלוקת בין בני זוג על מקום המגורים 'א'

מקרה ב': הבעל משתכר במקום המגורים הנוכחי שכר יחסית זעום, והוא מעוניין לעבור ליישוב אחר בו יוכל להשתכר ברווח. האישה מתנגדת למעבר ליישוב אחר, מסיבות שונות. האם כשהנידון הוא הטבת והשבחת פרנסה, הדין עם האישה או האיש?

הרמ"א (אבן העזר, עה"א) כתב בזו הלשון:

"יש אומרים אם לא יוכל להחיות ולפרנס עצמו, כופין אשתו שתלך עמו למקום שירצה, ויש חולקין".

על פניו - המחלוקת שהביא הרמ"א מתייחסת למקרה הראשון. דהיינו: מעבר מקום מגורים עקב חוסר פרנסה. ולכאורה הואיל ושתי הדעות נפסקו להלכה, אין לחייב את האישה במעבר ממקום המגורים הנוכחי. [בדעת רבינו הרמב"ם נראה כדעה השניה שהובאה ברמ"א, ואכמ"ל]. אך מה הדין במקרה השני, האם דברי הרמ"א מתייחסים גם להטבת והשבחת פרנסה או רק למקרה של חוסר בפרנסה?

בביה"ד הרבני האזורי בחיפה (פד"ר א', 172), נידונה תביעת הבעל לעבור למקום מגורים אחר, מפני שהעסק אינו מניב רווחים כראוי, והוא מעוניין לעבור לעיר אחרת בה יוכל להתפרנס וכמובן לזון את האישה כרצונה.

לדעת ביה"ד, לפי הדעה הראשונה שהובאה ברמ"א, הדברים אמורים לא רק בחוסר פרנסה, אלא גם לצורך הטבת והשבחת פרנסה. והבעל יוכל לטעון כהדעה הראשונה לטובתו.

למעשה הכריע ביה"ד, שהואיל והמעבר יגרום לאישה הפרעה בחיי המשפחה (בנסיבות המקרה הנדון שם), אין הבעל יכול לחייבה לעבור למקום מגורים אחר.

במשנה במסכת אבות (ה,ג), נאמר לנו כי עשרה ניסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולם.

לדעת רבינו הרמב"ם (פירוש המשניות שם), הניסיון הראשון בו נתנסה אברהם אבינו ע"ה הוא הציווי לעזוב את ארצו, מולדתו ובית אביו - אל עבר הלא נודע.

בדברי חז"ל אנו מוצאים כי הקושי בניסיון זה הוא כפול ומכופל. זאת, מאחר ואברהם אבינו נצטווה לעזוב, ולמעשה להתנתק ניתוק רוחני, ניתוק רגשי וניתוק מעשי - הן מארצו, הן ממולדתו והן מבית אביו. ואם לא די בכך - עליו לעבור למקום שאינו מכירו כלל. וכפי שהגדיר זאת רבינו הרמב"ם: הניסיון הראשון - הגלות. כי מעבר כזה פירושו גלות לכל דבר ועניין.

בין בני זוג אנו מוצאים לא מעט חיכוכים סביב שאלת מקום המגורים. האם לגור ליד ההורים או במקום חדש קרוב לחברים? האם ליד הורי הבעל או האישה? האם לעבור לגור בעיר שוקקת חיים או ביישוב שקט? והאם לעבור לגור בארץ ישראל או להישאר במדינת הים וכדו'?

מעבר מקום מגורים אינו קל אפילו כשמדובר במעבר באותו היישוב, על אחת כמה וכמה שמדובר במעבר ממקום שמצריך הסתגלות אחרת, כגון: מעבר מיישוב שקט לעיר רועשת או להיפך, וכ"ש מעבר מארץ לארץ אחרת.

במאמר זה נסקור בתמצית את עמדת ההלכה במחלוקת בין בני זוג היכן מקום המגורים הראוי להם. בחלק הראשון של המאמר נתייחס למעבר דירה עקב קשיי פרנסה, ובמאמר הבא נתייחס להיבטים שונים הקשורים לקביעת מקום המגורים של בני הזוג.

מעבר מקור מגורים עקב קשיי פרנסה

מקרה א': הבעל אינו מצליח למצוא עבודה במקום המגורים הנוכחי. הבעל מבקש לעבור למקום יישוב בו יוכל להתפרנס ברווח, עקב חוסר פרנסה, והאישה מתנגדת למעבר למקום מגורים אחר. הדין עם מי?

לתשומת לבכם: המאמר נועד לידעה כללית בלבד, ואינו מהווה תחליף ליעוץ פרטני. הכותב הוא טוען רבני ומגשר מוסמך. חבר לשכת הטוענים הרבניים בישראל וחבר באגודת היועצים והמטפלים בישראל. לתגובות ושאלות: נייד: 050-4766211; דוא"ר: n.avshalom@gmail.com

לכו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו | מו"ר הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל

יד סיון תשל"ג

לק"י

כמברך, ונמצא שאומר כל ברכה פעמים, כי הרי אינו יוצא בברכות ש"צ כמ"ש רבנו בהלכות תפלה פ"ח. וברור שיש לו גם דין עונה אמן אחר ברכותיו האמור בהל' ברכות פ"א הל' טז

והתקנה שהזכיר מהרי"ץ אין לסמוך עליה, משום שכל זמן שהוא בתפלתו עדין לא ניתק מאותו הברכה, ואין הקדמתו מועילה לו כלום. וגם נראה לי שהוא בכלל מקדים תפלתו לתפלת הצבור שאינו רשאי כמ"ש בהל' תפלה פ"י הל' טז. ובאותה הלכה עצמה הדגיש רבנו אומר עם ש"צ מלה במלה.

מה ששמע ממני הוא שגם הכסף משנה עלתה על דעתו הצעה זו בהלכות ברכות פ"א סוף הל' טז. והוא עצמו כתב: שהיותר נראה שמ"כ בהל' תפלה גאל ישראל אמן טעות הוא ובאמת כך הוא כי אין אמן בכל כ"י תימן בפ"ט תפלה סוף הלכה א. נמצא כי הס"ד על בסיס טעות, ומיד חזר בו.

מתוך שו"ת הריב"ד להרה"ג יוסף בן דוד קאפח זצ"ל, ח"ג, סימן רל. מהדיר: הרב אברהם חמאמי, ועיינו בספרו להרחבות נוספות.

ש. יורנו הדרתו במה שראיתי כמה פעמים בביהכ"נ של כבודו שבתפילת ש"ע כשמתפללים תפלה אחת, אין הצבור עונין אמן אחר כל ברכה ששומעין מש"ץ.

ושמעתי טעם מפי כבודו, שלא יהא כעונה אמן אחר ברכותיו שדבר זה מגונה. ולהקדים ג' תיבות קודם שייגמור ש"צ אי אפשר, משום שאסור ליחיד להקדים תפלתו לתפלת הצבור, ומה לי כמה ברכות ומה לי ג' תיבות שאין להקדים, שהו טעמו שאין לענות אמן.

והוסיף כבודו שתקנת ג' תיבות תקנת מהרי"ץ בשם הכס"מ, והכס"מ חזר בו. יורנו איפה נמצאת התקנה בכס"מ, ואיפה נמצאת חזרתו.

ת. נראה פשוט שלפי תקנת הרמב"ם להתפלל תפלה אחת אין המתפלל רשאי לענות אמן אחר ש"צ כיון שהוא בתוך תפלתו הויה ליה הפסק, כי כשם שאינו חייב לענות על ברכות אחרות או קדיש וקדושה וכדמשמע מתשובתו מהדורת בלאו סי' קפ. ונוסף על כך הרי העונה אמן